

Sokszor elfelejtkezünk még a fontos dolgainkról is. Az élet sodor bennünket. Teendőink sorakoznak. A mind-mind fontos feladatok. De vannak pillanatok, amikor az elfelejtettek ismét előjönnek. Az élet igazságossága, hogy teendőinket is ő zúdítja nyakunkba, de ő teremti az ilyen pillanatokat is. Azokra a helyzetekre gondolok, amikor valamit értékelnünk kell, valamit hasonlítani, bemutatni, vagy valamit, valakit köszönten. Ilyenkor a hangulathoz a mulatós dalok helyett inkább választunk egy Ave Mariát, a keresetlen szavak helyett inkább mondunk egy verssort, egy idézetet, és ilyenkor jutnak eszünkbe a rokoni körön túlra tekintve a meghatározó tanáraink is. Mint soha el nem felejthető és ünnepi pillanatban megidézhető példaképek. Nekem Skaliczki Judit *A rendszerváltás könyvtárügyétől a könyvtárügy rendszerváltásáig* című könyvének recenziójára kapcsán Párkai Tanár Úr jutott eszembe. Karnagy kollégáimnak ismerős a név. Alig van Magyarországon olyan kórusvezető, aki ne tanult volna a Tanár Úrtól karvezetést.

Amikor Tanár Úr kiáll a kórus elé, zenei alkotásra feszült, inkább szigorú arccal, kemény, szinte hideg, de letisztult mozdulatokkal, semmi, ami felesleges, ami nem illik az összhangba, csak annyit mozdul a keze, amennyi a keretek meghatározásához szükséges: többet, kevesebbet, lassabban, gyorsabban, pontosabban intonálva, most a belépés és most van ennek a frázisnak a vége... – és már árad is a képzett zenészek ajkáról a szólam, s a szólamok összhangja, a csodálatos kórusmuzsika. Ennyire egyszerű ez. Nem kell hozzá semmi extra. Nem kellene a fejünk felé emelt karmozdulatok, nem kell a színpadiasság, a pózolás. Az egyszerűség sokkal több mindettől. Aki a nagy dolgok létrehozása közben képes egyszerűnek megmaradni, az az igazán teremtő ember.

Mit tehet egy könyvtáros, ha a könyvtári szorgalmas munka helyett a könyvtárpoli-

tikusságot kínálja az élet? Méghozzá akkor, abban az időben, amikor nem egy meghatározott ideológia menti politikát kell követni s átültetni szakmává, szakmapolitikává, hanem amikor magát a politikát, a kultúrpolitikát is teremteni kell, és azután szakmapolitikában megjeleníteni!

A kihívások elérik az embert, megtalálják az embert, és vállaljuk is azokat. A rendszerváltás könyvtárügyétől a könyvtárügy rendszerváltásáig (1990–2010) húsz évet ölelünk át. Skaliczki Judit a húsz év minden pillanatát alkotásra feszült arccal, letisztult mozdulatokkal, semmi feleslegeset nem téve, de mindazt nyújtva, ami a keretek meghatározásához szükséges, töltötte el. A húsz évből, az első hatot követően, tizennégy évet vezetőként, a minisztérium könyvtári osztályának irányítójaként. Nincsen munkásságában színpadiasság, pózolás. Az egyszerűség sokkal több mindettől. Aki a nagy dolgok létrehozása közben képes egyszerűnek megmaradni, az az igazán teremtő ember.

A kihívás pedig nem kicsi. Törvényt kell alkotni a könyvtárakról. A törvényalkotásért hivatalosan a művelődési és közoktatási, valamint az igazságügyi miniszter a felelős, de tudható, hogy mögöttük Skaliczki Judit és a Könyvtári Osztály áll. Már az előkészítés terve is tükrözte azt a megváltozott szemléletet, amivel az új osztályvezető munkába állt. Ennek lényege, hogy a szoros időgazdálkodást, a feszes tempót a szakmával való folyamatos egyeztetés mellett kell végigvinni. A koncepció csak szakmai konszenzus alapján formálódhat.

A szerző elvekhez kötődik és elveket tart be. Önmaga számára is követelményeket állapít meg. És nem hajlandó ezeket munkavégzése során feladni. Ez a következetesség könyvét is áthatja. Világos, tiszta szerkezetben mutatja be az egyes kérdések kapcsán a helyzetet, azokat az előzményeket, amik ezt a helyzetet létrehozták, az elvárásokat, a célo-

kat és azokat a megoldási lehetőségeket, melyek a célok eléréséhez segítenek bennünket. És persze szól az általa követett elvekről is, melyek pl. az UNESCO *Közművelődési könyvtári kiáltványából* is ismerősek lehetnek:

- A könyvtár a demokráciát szolgálja.
- A helyi tájékoztatás központja.
- A közösség jólétét szolgálja.
- A gazdasági fejlődést támogatja.
- A kultúra helyi központjaként segíti a művészeti és a tudományos teljesítmények közkinccsé tételét.
- A törvénykezésnek és a stratégiai terveknek egy országos könyvtári hálózat kialakítását kell előmozdítaniuk.
- A települési könyvtár elvszerűen ingyenes, az állam és a helyi önkormányzat tartja fenn.
- Szolgáltatásai modern technológiára épülnek.
- Szolgáltatásai minden korosztálynak és rétegnek szólnak.

(Skaliczki Judit: *A rendszerváltás könyvtárügyétől a könyvtárügy rendszerváltásáig*, 33. p.)

„A használó- és szolgáltatáscentrikus törvény lényege, hogy nem egymástól elkülönülő könyvtárakról szól a törvény, hanem az országban mindenütt jelen lévő könyvtári ellátásról” (idézett mű 46. p.). A szerző következetesen képviseli – és a könyve is ezt jeleníti meg –, hogy tevékenységünket, így a könyvtáros tevékenységét is alapvetően öt dolog határozza meg:

- tiszta és világos elvek,
- pontos helyzetértékelés, problémafelvetés,
- jövőkép, célok kijelölése,
- szakértelem,
- következetesség a végrehajtásban.

A magyar könyvtári rendszer három stratégiai ciklusának története valójában ennek kiteljesített megvalósítását jelenti. A szerző pontról pontra tagoltan mutatja be a stratégiai ciklusokat, a helyzetértékelés pillanatában számba vett erősségeket, gyengeségeket, veszélyeket és lehetőségeket, a megoldandó feladatokat, a kijelölt célokat, és számot ad a

következetes végrehajtásról is. De nemcsak történeti munka, nemcsak egy korszakot látató prezentáció ez a kötet, hanem sokkal több annál. Mindazok számára erőforrás, akik globálisan szeretnének gondolkodni, miközben keresik a lo-

kális cselekvés lehetőségeit. Akik komolyan gondolják és veszik, hogy a magyar könyvtárak rendszert alkotva működhetnek a leghatékonyabban. Akik maguk is keresik a rendszer működésének gyenge és erős pontjait, és fejlesztésekkel az eredményességét kívánják szolgálni. Köszönet a támogatóknak (Nemzeti Kulturális Alap, Nemzeti Erőforrás Minisztérium) és a Könyvtári Intézetnek mint kiadóknak – az ehhez hozzájáruló – publikálásért.

„A mögöttes munka nagyobb részt mindig láthatatlan marad” – írja a szerző a bevezető sorokban. Éppen ezért, miközben a könyv fő mondanivalójaként a rendszerváltást követő húsz év könyvtári eseményeit, legfontosabb csomópontjait villantja fel, bepillantást is ígér a kulisszák mögé. Erre szükség is van. Hasznos és jó tudni mindnyájunknak, hogy az egyes döntések milyen egyeztetési, együttműködési folyamat eredményeként születtek. Ugyanakkor senki ne várjon bulvár élményeket. Ezekből egy sem sorakozik a könyv lapjain. A nyugdíjba vonuló, a vezetői szerepétől elköszönő szerző nyitja meg illő módon önmagát, mondja el magáról, hogy ő valóban így, ilyen egyszerűen gondolkodott. S hogy nem érzelemmentesen, arról már az utóirat ad számot, a szerző előtt (s még sokunk számára) példaképként álló „tanító”, *Maurice Line* higgadt bölcsességet sugárzó megidézésével. A kötetet részletes irodalomjegyzék, valamint név- és tárgymutató egészíti ki. Forgassák haszonnal! ■

Skaliczki Judit (2011): *A rendszerváltás könyvtárügyétől a könyvtárügy rendszerváltásáig*. Budapest, Könyvtári Intézet. 159 o. (Továbbképzés felsőfokon)